

Οικονομική κρίση και Φαρμακείο

Δημοσιεύθηκε από admin - 03/12/2010 16:42

ΕΙΣΗΓΗΣΗ του ΓΙΑΝΝΗ ΔΡΑΓΑΣΑΚΗ -πρώην βουλευτή- στην εκδήλωση της ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ φαρμακοποιών στις 15/11/2010

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ και ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ
ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΜΥΘΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ (Για το άνοιγμα των λεγόμενων «κλειστών» επαγγελματών)

A. Η κρίση επιδεινώνεται διότι το «φάρμακο» είναι χειρότερο από την αρρώστια

Ευχαριστώ για την πρόσκληση και χαιρόμαι που μου δίνεται η ευκαιρία να συμμετάσχω στην σημερινή συζήτηση που πιστεύω ότι θα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Η εκδήλωση γίνεται σε μια κρίσιμη ημέρα και μια κρίσιμη περίοδο γενικότερα. Σήμερα ανακοινώθηκε η νέα εκδοχή του ελλείμματος και του χρέους, και, όπως αντιλαμβανόμαστε, αυτό θα είναι η αφορμή για να ανακοινωθούν νέα μέτρα τα οποία, ούτως ή άλλως, είχε αποφασιστεί να ληφθούν στην κατεύθυνση κυρίως της μεγαλύτερης περικοπής των δαπανών. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και στον τομέα των δημόσιων δαπανών μπορούν να εξοικονομηθούν πόροι και κυρίως μπορεί να υπάρξει μια άλλη διάρθρωση, κατανομή και χρήση των πόρων, ώστε να αυξηθεί η κοινωνική τους αποτελεσματικότητα. Όμως η κύρια ιδιαιτερότητα του ελληνικού δημοσιονομικού προβλήματος είναι η τεράστια φοροδιαφυγή και φοροασυλία ισχυρών κοινωνικών ομάδων, προβλήματα που όμως δεν αντιμετωπίζονται.

Το πρόβλημα λοιπόν σήμερα θα το εντόπιζα όχι μόνο στην κρίση που ζούμε αλλά και στο ότι το «φάρμακο» που χρησιμοποιείται είναι χειρότερο από την αρρώστια. Πρέπει να σας πω ότι δεν έχουμε παραδείγματα πολλών χωρών που να χρεοκόπησαν εξαιτίας του μεγάλου χρέους. Το μεγάλο χρέος, όσο μεγάλο κι αν είναι, αν η οικονομία αναπτύσσεται και η ανεργία μειώνεται και τα εισοδήματα αυξάνουν, μπορεί να εξυπηρετείται υπό κάποιες προϋποθέσεις. Εάν όμως υπάρχει ανεργία, η αγορά φθίνει και το εισόδημα μειώνεται, τότε μια χώρα μπορεί να χρεοκοπήσει και με πολύ χαμηλό χρέος. Έχουμε δηλαδή παραδείγματα χωρών που χρεοκόπησαν με χρέος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, 30% ή 40%. Η Αργεντινή όταν χρεοκόπησε είχε χρέος 55%. Άρα το πρόβλημα που έχουμε σήμερα είναι ότι εφαρμόζεται μια πολιτική για να αντιμετωπίσει, υποτίθεται, την κρίση του χρέους, η οποία δημιουργεί ανεργία και ύφεση, με αποτέλεσμα το χρέος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, να αυξάνει. Και ενώ ξεκινήσαμε, μπαίνοντας στο Μνημόνιο, με τα παλιά στοιχεία με χρέος 115%, το ίδιο το Μνημόνιο προβλέπει ότι το 2014 θα έχουμε χρέος 150% τουλάχιστον, για να μην μιλήσουμε για τους τόκους κλπ. Η μέθοδος λοιπόν με την οποία αντιμετωπίζεται η κρίση κάνει τα πράγματα χειρότερα και στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Από αυτό λοιπόν προκύπτει και γιατί είναι τόσο κρίσιμο το θέμα της περιβόητης ανάπτυξης, παρόλο που κι εδώ υπάρχουν διάφορες εκδοχές και αντιλήψεις ως προς το περιεχόμενό της. Βεβαίως για να υπάρξει ανάκαμψη χρειάζεται κατ' αρχήν στροφή στην πραγματική οικονομία. Χρειάζεται στήριξη της ζήτησης, της απασχόλησης και της εσωτερικής αγοράς. Δεν μπορείς να κάνεις εξαγωγές εάν δεν έχεις μια εσωτερική βάση. Γενικότερα για να υπάρξει μια επανεκκίνηση της οικονομίας χρειάζεται ένα μεσοπρόθεσμο σχέδιο που να περιλαμβάνει την αντιμετώπιση του αναπτυξιακού προβλήματος, σε συνδυασμό με το κοινωνικό πρόβλημα, μέσα από την αντιμετώπιση των αιτιών που

οδήγησαν στην υπερχρέωση, αλλά και μια στρατηγική που να διεκδικεί τη δίκαιη ρύθμιση του συσσωρευμένου χρέους.

B. Η κατασκευή ενός νεοφιλελεύθερου μύθου.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι θα πετύχουμε ανάπτυξη αν απελευθερώσουμε τις αγορές κι αν ανοίξουμε τα κλειστά επαγγέλματα. Υποστηρίζεται δηλαδή ότι με το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων θα έχουμε αύξηση της παραγωγής, μείωση των τιμών και του πληθωρισμού, αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας. Τι άλλο θα ήθελε κανείς σ' αυτή τη δύσκολη συγκυρία που ζούμε;

Δυστυχώς αυτοί οι ισχυρισμοί δεν έχουν καμία θεμελίωση. Πρόκειται για ένα μύθο. Και επειδή δεν είναι ένας και μοναδικός αξίζει, νομίζω, να αφιερώσουμε λίγο χρόνο για να δούμε πώς κατασκευάζονται αυτοί οι μύθοι, πάνω στους οποίους στηρίζεται η πολιτική που εφαρμόζεται σήμερα.

Μιλώντας στη βουλή ο υπουργός οικονομικών κ. Παπακωνσταντίνου, στις 29/7/10, δήλωσε ότι «θα ανοίξουν να κλειστά επαγγέλματα για πέσουν οι τιμές και να αναπτυχθεί η οικονομία». Πόση όμως επίπτωση θα έχει το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων στην ανάπτυξη; Δηλαδή πόσο θα αναπτυχθεί η οικονομία εάν γίνει το περιβόητο αυτό άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων;

Στους Financial Times του Λονδίνου, στις 22/9/10, δημοσιεύτηκε ένα άρθρο – ρεπορτάζ, το οποίο, αναφερόμενο σε δηλώσεις και πηγές από το IOBE, έγραφε ότι η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων θα επιφέρει αύξηση του ΑΕΠ κατά 17%. Πρόκειται για μια πολύ μεγάλη αύξηση του ΑΕΠ. Σημαίνει 40 δις ευρώ επιπλέον. Σημαίνει ότι, αν είχαμε αυτά τα 40 δις ευρώ, θα μηδενίζαμε το έλλειμμα. Θα μειωνόταν αισθητά η ανεργία. Επομένως θα ήταν πολύ σοβαρή αυτή η πρόβλεψη αν ήταν πραγματική.

Ερευνώντας περαιτέρω το θέμα αυτό μπήκαμε στην ίδια τη μελέτη του IOBE. Η μελέτη λοιπόν αυτή, η οποία δημοσιεύτηκε το Μάρτη του 2010, βάζει τον πήχη παρακάτω και λέει ότι η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων θα επιφέρει αύξηση του ΑΕΠ κατά 13% και όχι 17%. Όμως ούτε αυτή η εκτίμηση είναι οριστική. Λίγες ημέρες αργότερα, μιλώντας στο «Βήμα» ο κ. Στουρνάρας, δ/ντής του IOBE, υποστηρίζει ότι «αθροιστικά η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων υπολογίζεται ότι μπορεί να αποδώσει αύξηση του ΑΕΠ κατά 10%». Η ιστορία δεν τελειώνει ούτε εδώ. Λίγες ημέρες αργότερα, σε ομιλία στη Νέα Υόρκη ο Έλληνας πρωθυπουργός, στις 20/9/10, είπε ότι «στην Ελλάδα προχωρούμε στην απελευθέρωση των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας. Προχωρούμε στη φιλελευθεροποίηση της αγοράς ενέργειας και στο άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων. Όλες αυτές οι μεταρρυθμίσεις», είπε, «θα οδηγήσουν σε αύξηση της παραγωγής 5% ως 6%». Πόσο από το 5% με 6% μπορεί να αποδοθεί στο άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων; Θα περιοριστώ σε μια μελέτη η οποία έγινε πρόσφατα και θα δημοσιοποιηθεί σύντομα από το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας. Σ' αυτή λοιπόν τη μελέτη, κι αφού μελετήθηκε και το μοντέλο που εφαρμόζει το IOBE, διαπιστώθηκε ότι η μελέτη του IOBE δεν ερευνά ποιες θα είναι οι επιπτώσεις από το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων στην Ελλάδα. Το θέμα της μελέτης είναι τι θα συμβεί αν μειθούν οι τιμές κατά 15%. Υποθέτει δηλαδή ότι αν ανοίξουν τα κλειστά επαγγέλματα, θα έχουμε μείωση των τιμών 15%. Άρα, βάσει αυτού, χρησιμοποιεί ένα μοντέλο και λέει αν μειθούν οι τιμές στην Ελλάδα κατά 15% τι επιπτώσεις θα υπάρξουν; Αλλά η μείωση των τιμών κατά 15% είναι μια εντελώς αυθαίρετη υπόθεση. Η μελέτη, με άλλα λόγια, δεν αποδεικνύει ότι το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων θα έχει την οποιαδήποτε θετική επίπτωση ούτε στις τιμές, ούτε στο εισόδημα ούτε στην απασχόληση. Και αυτό είναι λογικό. Η απελευθέρωση, το άνοιγμα, δεν αυξάνουν την οικονομική ύλη αλλά την αναδιανέμουν.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να κάνω μια ειδικότερη επισήμανση για το θέμα της απασχόλησης.

Λέγεται δηλαδή ότι η απελευθέρωση του επαγγέλματος του φαρμακοποιού θα οδηγήσει σε μείωση της ανεργίας, διότι θα επιτρέψει να ανοίξουν περισσότερα φαρμακεία. Την ίδια όμως στιγμή οι ακραιφνείς υποστηρικτές του ανοίγματος των λεγόμενων κλειστών επαγγελμάτων υποστηρίζουν και προσδοκούν, με το λεγόμενο άνοιγμα του επαγγέλματος, ότι θα υπάρξουν οικονομίες κλίμακος, μέσω αλυσίδων, άρα θα επέλθει μείωση των φαρμακείων και μείωση των εργαζομένων. Πράγματι αν υπάρξει μια επίπτωση από το άνοιγμα των λεγόμενων κλειστών επαγγελμάτων αυτή θα είναι η αύξηση της ανεργίας και όχι μείωσή της.

Όλη η συζήτηση λοιπόν περί δήθεν θετικών επιπτώσεων από το άνοιγμα των λεγόμενων κλειστών επαγγελμάτων στην παραγωγή και την απασχόληση οικοδομείται στη βάση αυθαίρετων ισχυρισμών.

Γ. Πού αποσκοπεί ο νεοφιλελεύθερος μύθος;

Ερχομαι, λοιπόν, τώρα στο δεύτερο θέμα. Πού αποσκοπεί αυτός ο μύθος; Νομίζω ότι πρέπει να διευρύνουμε το θέμα. Δεν αφορά δηλαδή μόνο στα φαρμακεία ή μόνο στα κλειστά επαγγέλματα.

Η μυθολογία γύρω από το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων είναι τμήμα ενός ευρύτερου μύθου, του νεοφιλελεύθερου μύθου για την κρίση.

Ο μύθος αυτός υποστηρίζει ότι η κρίση που ζούμε δεν είναι μια κρίση του καπιταλισμού, και ειδικά του χρηματιστικού καπιταλισμού, ούτε ότι ευθύνονται γι αυτήν οι νεοφιλελεύθερες και ανεργμάτιστες ταυτόχρονα πολιτικές, που παρήγαγαν ανισότητες, υπερχρέωση, «φούσκες» και τελικά την κρίση, αλλά ευθυνόμαστε όλοι διότι δεν επιτρέψαμε να γίνουν πιο γρήγορα και πιο εκτεταμένες νεοφιλελεύθερες προσαρμογές και αλλαγές.

Θέλουν να κρύψουν ότι η κρίση αυτή πλήττει και τις χώρες που, όπως η Ιρλανδία, ως πρόσφατα προβάλλονταν ως υποδείγματα, για να μην αναφερθούμε και στις ίδιες τις ΗΠΑ, την επονομαζόμενη και ως «Μέκκα» του καπιταλισμού. Θέλουν να κρύψουν ότι η κρίση αυτή πλήττει χώρες με μεγάλη διαφθορά αλλά και χώρες με μικρή διαφθορά, χώρες με μεγάλο δημόσιο τομέα αλλά και χώρες με μικρό δημόσιο τομέα, γεγονός που καταδεικνύει ότι, πέρα από επιμέρους παράγοντες, η κρίση έχει βαθύτερες, καθολικές και συστημικού χαρακτήρα αιτίες.

Ο μύθος αυτός λοιπόν έχει καταρχήν ένα στόχο αμυντικό, θέλει να προστατεύσει ιδεολογικά τους πραγματικούς υπεύθυνους της κρίσης. Ταυτόχρονα όμως έχει και ένα στόχο επιθετικό. Θέλει να ενοχοποιήσει την κοινωνία για την κρίση, να ταυτίσει τα θύματα με τους θύτες και να διευκολύνει την άσκηση μιας ακόμη πιο επιθετικής, νεοφιλελεύθερης πολιτικής, ενάντια στους μισθούς, τα εργασιακά δικαιώματα, το κοινωνικό κράτος, ό,τι συνιστά κοινωνική προστασία, κοινωνική σύμβαση ή κοινωνικό συμβόλαιο.

Ας μου επιτραπεί εδώ μια σύντομη παρέκβαση, για να επισημάνω ότι ο καπιταλισμός, ως οικονομικοκοινωνικό σύστημα, ανέχεται, αξιοποιεί, εκμεταλλεύεται και ενσωματώνει τους μικρο-παραγωγούς, καθώς και τους λεγόμενους ελεύθερους επαγγελματίες. Η δυναμική του καπιταλισμού όμως ωθεί διαρκώς προς τη συγκέντρωση του κεφαλαίου και τη διεθνοποίησή του, μέσω και της εξαφάνισης ή της υποταγής των μικροπαραγωγών στο μεγάλο κεφάλαιο.

Το επάγγελμα του φαρμακοποιού ειδικότερα, με τους όρους που ασκείται σήμερα, συνιστά για τον καπιταλισμό έναν αναχρονισμό. Και τούτο γιατί ο καπιταλισμός, υπό την ακραία νεοφιλελεύθερη εκδοχή του, δεν αναγνωρίζει δημόσια ή κοινωνικά αγαθά, άρα δεν αναγνωρίζει την ανάγκη ειδικών όρων υπό τους οποίους αυτά πρέπει να παράγονται ή να παρέχονται. Για τον καπιταλισμό τα πάντα είναι εμπορεύματα και πρέπει να παρέχονται υπό όρους κερδοσκοπικού ανταγωνισμού, δηλαδή με κριτήριο τη μεγιστοποίηση του κέρδους και όχι την ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας.

Το γεγονός ότι τα φαρμακεία λειτουργούν με κριτήρια οικονομικά και κοινωνικά ταυτόχρονα και υπό ένα πλέγμα κανόνων και ρυθμίσεων, είναι αποτέλεσμα ενός κοινωνικού συμβολαίου, μιας κοινωνικής σύμβασης.

Ποιος είναι λοιπόν ο ουσιαστικότερος στόχος του νεοφιλελεύθερου μύθου; Είναι η αμφισβήτηση και η ανατροπή αυτών των κοινωνικών συμβάσεων. Και τούτο γιατί η ουσία του νεοφιλελευθερισμού δεν είναι η απελευθέρωση μόνο των υφιστάμενων αγορών, αλλά η δημιουργία νέων αγορών σε τομείς δημόσιων αγαθών και κοινωνικού κράτους. Θέλουν το φαρμακείο και, ει δυνατόν, η υγεία, η εκπαίδευση, η ασφάλιση, όλα τα δημόσια αγαθά θέλουν να τα μετατρέψουν σε αγορές, σε σφαίρες δράσης, σε αποικίες του κεφαλαίου, σε νέους τομείς επέκτασης του ελέγχου των πολυεθνικών εταιρειών και διεθνών ομίλων.

Εάν αυτές οι κοινωνικές συμβάσεις δεν καταργηθούν στην κάθε χώρα ξεχωριστά, αν δεν εμποδωθεί ο κερδοσκοπικός ανταγωνισμός στο εσωτερικό της κάθε χώρας, αν δεν υπάρξουν αρχικά τοπικές επιχειρήσεις ή αλυσίδες, δεν θα μπορέσουν σε μια επόμενη φάση να συγχωνευθούν, να εξαγοραστούν και να υπάρξουν και στους τομείς αυτούς πολυεθνικοί όμιλοι.

Το πραγματικό διακύβευμα επομένως δεν είναι αν κάποια επαγγέλματα θα είναι «κλειστά» ή «ανοιχτά», αλλά αν θα ασκούνται με τρόπο που σέβεται το δημόσιο συμφέρον, δηλαδή με όρους μιας κοινωνικής σύμβασης που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανθρώπων και της κοινωνίας ή θα ασκούνται με κριτήριο αποκλειστικά το ιδιωτικό συμφέρον και με όρους κερδοσκοπικού ανταγωνισμού, ενός ανταγωνισμού δηλαδή με στόχο τη μεγιστοποίηση του ιδιωτικού κέρδους.

Δ. Η απάντηση

Οι στόχοι λοιπόν είναι ευρύτεροι και μακράς πνοής. Το ζήτημα δεν είναι μόνο ελληνικό και δεν αφορά μόνο τη συγκυρία. Γι αυτό χρειάζεται να αναπτυχθεί προβληματισμός ως προς τους τρόπους με τους οποίους θα απαντηθεί αυτή επίθεση, αφού, όπως είδαμε, περί επίθεσης πρόκειται.

1. Πρωτοβουλίες για ισχυροποίηση του κοινωνικού ρόλου.

Ένα ερώτημα είναι αν η αναγκαία αντίσταση θα πρέπει να αναπτυχθεί στη βάση της διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης ή από τη σκοπιά του μέλλοντος και των νέων αναγκών. Νομίζω ότι η σκοπιά πρέπει να είναι η δεύτερη και ο στόχος πρέπει να είναι να ενισχυθεί ο κοινωνικός ρόλος του φαρμακείου και του φαρμακοποιού και οι δεσμοί του με την κοινωνία και τις ανάγκες της. Από αυτή τη σκοπιά πρέπει να αναγνωρισθούν και να απαντηθούν οι προκλήσεις του μέλλοντος.

2. Αξιοποίηση της πείρας των συνεταιρισμών

Μια δεύτερη πρόταση αφορά στις μορφές οργάνωσης των επαγγελματιών. Ο κλάδος των φαρμακοποιών έχει ήδη μια σημαντική εμπειρία από την αξιοποίηση του θεσμού της συνεταιριστικής οργάνωσης, στο σκέλος των προμηθειών. Ίσως θα μπορούσε να επεκταθεί μορφή της συνεταιριστικής οργάνωσης και στο σκέλος της διάθεσης, ως απάντηση προοπτικής στις τάσεις που αναπτύσσονται διεθνώς. Θα μπορούσαν ακόμη να μελετηθούν και άλλες εμπειρίες συλλογικής οργάνωσης από το χώρο της λεγόμενης κοινωνικής ή της αλληλέγγυας οικονομίας.

3. Συναινέσεις από τα κάτω για να αντιμετωπισθούν οι βαθύτερες αιτίες των προβλημάτων.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο κλάδος των φαρμακοποιών έχει ισχυρά επιχειρήματα για να υπερασπισθεί τις θέσεις του. Επίσης έχει μεγάλες δυνατότητες να κάνει ακόμη πιο ισχυρούς τους δεσμούς του με την κοινωνία.

Αλλά για να απομακρυνθεί η πηγή του κινδύνου και της ανασφάλειας χρειάζεται δράση ευρύτερη και όχι μόνο κλαδική. Η κρίση άλλωστε δεν είναι μόνο οικονομική αλλά και κοινωνική και πολιτική. Η διέξοδος από αυτή, όπως είπα και στην αρχή, απαιτεί ένα μακρόπνοο σχέδιο αλλαγών και ανατροπών, στην οικονομία, την κοινωνία και την πολιτική. Η απαξίωση του πολιτικού συστήματος και η κρίση νομιμοποίησής του επιβάλλει μια στρατηγική υπερβάσεων των υφιστάμενων διαχωριστικών γραμμών, οικοδόμησης συναινέσεων και συμμαχιών από τα κάτω, μέσα στην κοινωνία, για να αντισταθούμε στην αποσύνθεση της κοινωνίας, αλλά και για να οικοδομήσουμε ένα νέο κοινωνικό και πολιτικό συνασπισμό, που θα αναλάβει το έργο της ανασυγκρότησης και του μετασχηματισμού της.

=====